

Prosedyre for håndtering av dødfisk, svimere og ensilasje

Versjon: 28

Dokumentansvarlig: Marianne Tonheim

Godkjenner: Truls Hansen

Sist revidert: 07/04/2021

Dokumentnummer: 289

Formål

Sørge for å redusere smittepress ved regelmessig opptak av dødfisk og svimere, både laks og rognkjeks. Gjennom opptak og registrering vurderes helsetilstand. Sørg for velferdsmessig rett behandling ved opptak av svimere og villfisk. Unngå forurensning. Registrere svinn. Sikre best mulig gjenvinning av avfallet. Sikre varsling internt og til Mattilsynet ved forøket dødelighet og mistanke om sykdom.

Verneutstyr

Verneutstyr skal brukes i henhold til Instruks for bruk av verneutstyr (Dok. 82), og sikkerhetsdatablad for kjemikalier som brukes.

Ansvar/Frekvens/Gjennomføring ved regelmessig overvåking av dødelighet:

Hva	Ansvar	Frekvens	Gjennomføring
Regelmessig overvåking av dødelighet	Driftsleder	Hver dag	Daglig røkting og fjerning av dødfisk og svimere. Ved stort antall svimere skal det vurderes å tilkalle ekstra folk for å fjerne disse. Alle svimere og villfisk som tas ut skal håndteres med glatte hansker, og skal avlives med en overdose av Benzoak, Finquel eller AquiS, eller ved slag i hodet og deretter bløgging. ➤ For velferdsmessig avlivning av rognkjeks kan det være en fordel å bruke mer en dobbel dose bedøvelse som på laks. Det er viktig at rognkjeks ligger i tilstrekkelig tid, og at den går direkte fra behandlingskar til ensilering uten å ligge i luft eller at det tilføres nytt vann. Registrering av dødelighet og årsak i Fishtalk (se under registreringer). Obs! Når det ikke er mulig å utføre daglig røkting og fjerning av dødfisk (f.eks. ved uvær) skal lokaliteter som har undervannskamera bruke disse for å kontrollere dødfiskhoven.
Hygiene	Driftsleder	Hver dag	Hver merd skal ha en separat håv til å håve dødfisk og svimere. Renhold skal utføres i henhold til Renholdsplan ensilasje og dødfiskutstyr (Dok. 374) og Renholdsplan båt (Dok. 373). Dødfisk-stamp, håver og annet utstyr som blir benyttet ved dødfiskhåndtering, skal vaskes og desinfiseres etter bruk. Båten rengjøres etter dødfisktømming / plukking. Det bør være lengst mulig avstand fra dødfiskkar og fôrsekker/annet utstyr.

Ansvar/Frekvens/Gjennomføring – Ensilasje og ensilasjeanlegg:

Hva	Ansvar	Frekvens	Gjennomføring
Kverning, ensilering, lagring	Driftsleder	Hver dag	Fisk skal kvernes og ensileres omgående. Fisken skal kvernes godt med tilsetning av maursyre, dosering 2-3 %. Alle partikler skal være under 5 mm. pH på ensilasjen skal undersøkes og være stabilt under 3,8 (3,5-3,7). pH måles jevnlig og ved overføring fra kvern til stortank. Ensilasjen skal sirkuleres en gang per døgn, slik at best mulig kvalitet oppnås. Alle tanker og beholdere med ensilasje skal være merket med følgende tekst: "kategori 2- ikke til fôr". Forhåndsgodkjent maursyre (av mottaker) iblandet avtalt antioksidant skal tilsettes ensilasjen slik at pH ikke overstige 3,7 ved avhenting. Andre stoff skal ikke brukes med mindre dette er skriftlig avtalt med mottaker på forhånd.
Levering av ensilasje	Driftsleder	Når ensilasje-lager-tanken nærmer seg full	Bestill tømning innen rimelig frist (senest 5 dager før behov). - pH skal ikke overstige 3,7 ved avhenting - total flyktig Nitrogen skal ikke overstige 60 mg/100g vare (4,5%). Ensilasjemottaker skal varsles når man vet at ensilasjen ikke er innenfor de rette verdiene. Ensilasjen som er kategori 2 skal leveres til godkjent mottak. Leveringen skal dokumenteres med handelsdokument som arkiveres på lokaliteten. Handelsdokument skal signeres av avsender, før ensilasjen forlater lokaliteten.
Bestilling av ensileringsveske	Driftsleder	Ved behov.	Mottaker av ensilasje leverer syre når fartøy henter ensilasje på lokalitet. Bestilling av syre blir gjort når det bestilles henting av ensilasje. - Syre blir levert enten i bulk (syretank om bord) eller at båten har med IBC med syre.
Hygiene	Driftsleder	I henhold til rhp. (Dok. 374)	Renhold skal utføres i henhold til Renholdsplan ensilasje og dødfiskutstyr (Dok. 374)

Ansvar/Frekvens/Gjennomføring ved forøket dødelighet/mistanke om sykdom i anlegget:

Hva	Ansvar	Frekvens	Gjennomføring
Forøket dødelighet	Driftsleder	Ved intern hendelse (eks. mistanke om sykdom i anlegget, etter avlusning, eller håndtering, etter utsett etc.)	Ved forøket dødelighet røktes død fisk oftere enn 1 gang per dag. Røktes så mange ganger som skal til for å få kontroll på dødfisk og svimere. Varsle relevant personell (se beskrivelse under). Ved akutte hendelser eller mistanke om ILA, PD eller BKD henvises til: Beredskapsplan for Cermaq Norway (Dok. 1154) Ved vedvarende høy dødelighet eller kompromittert fiskevelferd henvises til: Prosedyre for ivaretagelse av fiskevelferd og -helse i Cermaq Norway.
Forøket dødelighet Fisk <500 gram.	Driftsleder	Ukentlig: Ved dødelighet >0,35 % pr merd	Varsle relevant personell (se beskrivelse under om varsling). Opprettelse av internhendelse i Intalex. <i>NB! En hendelse = et avvik.</i>
Forøket dødelighet Fisk >500 gram.		Ukentlig: Ved dødelighet >0,18 % pr merd	

Varsling ved forøket dødelighet/mistanke om sykdom i anlegget:

Fiskehelse, matfisksjef (NL) /produksjonssjef (FM) og Mattilsynet skal varsles umiddelbart ved:

- Uavklart forøket dødelighet
- Mistanke om sykdom på liste 1, 2 eller 3 i hht. Forskrift om omsetning av akvakulturdyr og produkter av akvakulturdyr, forebygging og bekjempelse av smittsomme sykdommer hos akvatiske dyr
- Forhold som har medført vesentlige velferdsmessige konsekvenser for fisken (f.eks. sykdom, skade, svikt).

Regionsansvarlig Fiskehelse

- Nordland (Elisabeth Faureng), skal ha varsel for NL.	922 52 452
- Finnmark (Elisabeth Ann Myklebust), skal ha varsel for FM.	480 82 122
Leder fiskehelse og settefisk (Marit H. Hansen).	952 49 582
Matfisksjef NL	905 00 136
Produksjonssjef FM	951 77 617
Mattilsynet	22 40 00 00

Ved vedvarende forøket dødelighet skal ny helsekontroll gjennomføres innen 14 dager med mindre årsaksforhold er entydig og avklart. I slike tilfeller skal helsesituasjonen i hele anlegget vurderes. Mattilsynet holdes orientert. Henvises til Prosedyre for ivaretagelse av fiskevelferd og -helse i Cermaq Norway (Dok. 1210). All varsling til Mattilsynet skal skje via Altinn sin skjembaserte tjeneste, av fiskehelse (Regionsansvarlig Fiskehelse FM/NL eller Leder fiskehelse og settefisk). Fiskehelse melder ifra til driftsleder og andre relevante personer når varsling er gjennomført.

Ofte er ikke rotårsak eller omfang av en hendelse umiddelbart avklart. Varslingen til Mattilsynet kan da virke ufullstendig men det er likevel viktig at varslingen blir utført. Den umiddelbare varslingen følges deretter opp med ytterligere orientering til Mattilsynet etter hvert som omfang av hendelsen er avklart, og rotårsak identifisert.

Varslet skal inneholde:

- Hvilke anlegg det gjelder.
- Omfang av dødelighet (tall i antall eller %).
- Mulig rotårsak (smittsom sykdom, driftsuhell, annet).
- Opplysninger om utført helsekontroll, helse rapport og/eller prøvesvar.
- Eventuelle tiltak.

Referanser og eventuelle vedlegg tilhørende dette styringsdokumentet er listet opp i Intalex

Registreringer (Se også Prosedyre for journalføring – Matfisk, dok. 276)

- Antall dødfisk og dødelighetsårsak skal registreres i Fishtalk.
- Dødfiskveilederen benyttes som hjelpemiddel i denne prosessen.
- Oversikt over mengde syre som blir brukt registreres i dagbok.
- Oversikt over mengde ensilasje levert fra anlegget registreres i biproduktregister og handelsdokument arkiveres bak dette skjema i perm. Handelsdokumentene nummereres fortløpende og føres i kronologisk rekkefølge i biproduktregisteret. Handelsdokument for syrelevering lagres på anlegget.
  - Levering av ensilasje med annen pH enn definert i avtale og/eller kadaverøs kvalitet skal registreres som internhendelse i Intelex.
- pH i ensilasje skal registreres regelmessig.
  - Målt pH under 3,5 og over 3,7 i ensilasje skal registreres som internhendelse i Intelex.
- Forøket dødelighet som definert over skal registreres som intern hendelse i Intelex.
- Henting av ensilasje/dødfisk utenom vanlig tømning skal registreres som intern hendelse.

Ved forøket dødelighet (KUN ved presisering fra fiskehelse og/eller produksjonsledelse) skal uttak registreres som destruksjon i Fishtalk:

- Er det gjennomført et daglig uttak av mer enn 50 svimere med ei snittvekt på over 1kg fra ei merd, så skal det registreres som destruksjon i Fishtalk.
- Er det gjennomført et daglig uttak av mer enn 100 svimere med ei snittvekt på under 1kg fra ei merd, så skal det registreres som destruksjon i Fishtalk.

En dødelighetshendelse registreres som en intern hendelse. Dvs. at man ikke oppretter nye avvik på samme hendelse/situasjon/dødelighetsepisode. I tilfeller der årsakssammenhengen umiddelbart ikke lar seg identifisere må avviket analyseres av fiskehelsepersonell for identifisering av rotårsak. Dette kan medføre behov for flere helsekontroller og prøveuttak.

Brudd på rutiner som beskrevet i denne prosedyre skal registreres og behandles i Intelex i henhold til Prosedyre for registrering og behandling av HS hendelser og interne hendelser (Dok. 364).